

Katowice, Gliwice i Jaworzno najlepiej przygotowane na transformację energetyczną

W 7 spośród 16 województw w Polsce produkuje się węgiel kamienny lub brunatny. Skala wydobycia nie jest jednak równomierna - górnictwo węgla koncentruje się głównie w dwóch województwach – śląskim w którym wydobywa się 55 z 64 mln ton węgla kamiennego, oraz łódzkim z którego pochodzi 41 z 53 mln ton węgla brunatnego. Jednocześnie, wyraźnie zauważalne są tendencje w kierunku przyspieszenia przemian przemysłowego krajobrazu regionów górniczych. W latach 2015-2019 zatrudnienie w sektorze górnictwa węgla kamiennego spadło o 9,5 proc. Dużym wyzwaniem dla transformacji energetycznej jest istotne zróżnicowanie gospodarcze i społeczne regionów górniczych. W 2018 r. bezrobocie w przebadanych powiatach wahało się od 1,7 do 15 proc., z kolei w okresie 2010-2017 rozpiętość zmiany PKB per capita wyniosła 10-70 proc. wobec średniej krajowej na poziomie 38 proc. Największą odpornością na transformację wykazują Katowice, Gliwice i Jaworzno – twierdzą autorzy przygotowanego przez Polski Instytut Ekonomiczny raportu „Wskaźnik wrażliwości regionów górniczych na transformację energetyczną”.

W przygotowanym przez Polski Instytut Ekonomiczny wskaźniku wrażliwości regionów górniczych na transformację nie zatrzymujemy się na poziomie województw, ale przyglądamy się także sytuacji na poziomie podregionów i powiatów. Wskaźnik pozwala na pogłębioną diagnozę różnic na poziomie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, a w konsekwencji na lepsze zaadresowanie konkretnych wyzwań w ramach polityki publicznej nakierowanej na realizację sprawiedliwej transformacji. W naszym wskaźniku wyodrębniliśmy dwa kluczowe elementy: odporność regionów na szoki zewnętrzne oraz skalę szoku jakim będzie odejście od górnictwa w danym regionie – mówi Aleksander Szpor, kierownik zespołu energii i klimatu Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Zróżnicowane perspektywy transformacji energetycznej

Wydobycie węgla w Polsce koncentruje się w dwunastu podregionach o zróżnicowanej sytuacji gospodarczej. W relatywnie najlepszej sytuacji są podregiony lubelski i katowicki, których poziom PKB wynosi 130 proc. wobec średniej w ich regionach. Z kolei w najślabszym położeniu są podregiony jeleniogórski i koniński, dla których ten wskaźnik jest na poziomie 70 proc. średniej dla województwa.

Patrząc z poziomu poszczególnych powiatów, w najtrudniejszej sytuacji w kontekście nadchodzącej transformacji energetycznej znajdują się miasta typowo górnicze: Jastrzębie-Zdrój, Bytom i Zabrze. W przypadku Jastrzębia-Zdroju istotnym czynnikiem jest wysoki poziom zatrudnienia w górnictwie w stosunku do ogółu pracujących. Z kolei w przypadku Bytomia i Zabrze zagrożenie wiąże się przede wszystkim z czynnikami społecznymi oraz niskim poziomem rozwoju gospodarczego. Jednocześnie, w przypadku wszystkich trzech miast wpływ na pogorszenie wskaźników społeczno-gospodarczych

miała dokonana lub rozpoczęta likwidacja kopalni. W trudnej sytuacji znajdują się także Ruda Śląska, Mysłowice, Świętochłowice oraz powiaty wodzisławski, rybnicki, włodawski, chełmski i pszczyński.

Jeżeli chodzi o powiaty, które zaliczono do grupy wyróżniających się pod względem perspektyw związanych z transformacją górnictwa, to należy tu wymienić przede wszystkim Gliwice, Katowice i Jaworzno. Regiony te nie ucierpiały w znaczący sposób na likwidacji kopalń, ich struktura gospodarcza jest zdywersyfikowana, a udział pracowników kopalń w relacji do ogółu pracujących jest relatywnie niewielki. Z podobnych przyczyn, dobrymi perspektywami w kontekście transformacji górnictwa odznaczają się Dąbrowa Górnicza i Tychy, a także powiaty bełchatowski, wadowicki, bolesławiecki, cieszyński, świdnicki oraz krakowski.

▼ **Tabela 1.** Powiaty najbardziej i najmniej narażone na negatywne skutki transformacji energetycznej

Kategoria	Powiaty najbardziej wrażliwe na transformację energetyczną	Powiaty grodzkie najbardziej wrażliwe na transformację energetyczną	Powiaty niebędące powiatami grodzkimi najbardziej wrażliwe na transformację energetyczną	Powiaty sąsiadujące z powiatami górniczymi najbardziej wrażliwe na transformację energetyczną	Powiaty najmniej narażone na negatywne skutki transformacji energetycznej
I	Jastrzębie-Zdrój	Jastrzębie-Zdrój	wodziszławski	rybnicki	Gliwice
II	Bytom	Bytom	pszczyński	Świętochłowice	Katowice
III	Zabrze	Zabrze	bieruńsko-lędziński	włodawski	Jaworzno
IV	Ruda Śląska	Ruda Śląska	chrzanowski	chełmski	bełchatowski
V	wodziszławski	Mysłowice	zgorzelecki	parczewski	Piekary Śląskie

Uwaga: kategorie I-III oraz V na podstawie bazowej wersji wskaźnika z równymi wagami poszczególnych filarów, kategoria IV na podstawie rozszerzonego wskaźnika o równych wagach filarów.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Ewolucja roli górnictwa w ostatnich latach przyspiesza

Spadająca rola górnictwa w lokalnym krajobrazie społeczno-gospodarczym jest obserwowana od kilku lat i można ją prześledzić m.in. na przykładzie ewolucji struktury rynku pracy. W latach 2015-2019 największy spadek zatrudnienia wystąpił w grupie wiekowej 46-55 lat (o 20 proc.) oraz 56-65 lat (o 14 proc.), a więc w grupach wiekowych, którym przysługuje prawo do emerytury górniczej. Co ciekawe, jedyną grupą, w której odnotowano wzrost liczby osób aktywnych zawodowo, są emeryci (65+).

Biorąc pod uwagę duże zróżnicowanie w zakresie uwarunkowań społeczno-gospodarczych między poszczególnymi powiatami górniczymi, bardzo ważne będzie przygotowanie „szytych na miarę” rozwiązań odpowiadających na poszczególne wyzwania oraz wykorzystanie obecnej perspektywy finansowej w ramach środków UE. Obok przeznaczonych w co najmniej 37 proc. na zieloną transformację funduszy

w ramach Next Generation EU, do rozdysponowania jest 17,5 mld EUR z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji oraz środki w ramach Funduszu Modernizacyjnego, które także można przeznaczyć na transformację regionów węglowych. Z perspektywy utrzymania ich konkurencyjności, ta dekada będzie decydująca – mówi Adam Juszcak, analityk zespołu energii i klimatu PIE.

***

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego. w Polsce. Instytut wykonuje analizy i ekspertyzy na potrzeby realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzuje polskie badania naukowe w zakresie nauk ekonomicznych i społecznych w kraju i za granicą.

Kontakt dla mediów:

Ewa Balicka-Sawiak

Rzecznik Prasowy

T: +48 727 427 918

E: ewa.balicka@pie.net.pl